

Valtiovarainministeriö
valtiovarainministerio@vm.fi

Pukkilan kunnan lausunto kuntarakennelaki- luonnoksesta

Kuntarakennelakiluonnos on valmisteltu hallituksen linjausten pohjalta. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi nykyistä kuntajakolakia, ja samalla lain nimike muutettaisiin sen sisältöä paremmin kuvaavaksi kuntarakennelaksi. Lakiin lisättäisiin säännökset kuntien selvitysvelvollisuudesta, selvitysperusteista ja niistä poikkeamisesta sekä muutettaisiin kuntien yhdistymisen taloudellista tukea koskevia säännöksiä. Lisäksi ehdotetaan kielilain muuttamista eräiltä osin.

Valtiovarainministeriö pyytää lausuntoa kuntarakennelakiluonnoksesta yleisesti sekä erityisesti seuraavista kysymyksistä:

- selvitysvelvollisuudesta, selvitysperusteista (ml. poikkeusperusteista) ja selvitysvelvollisuuden sisällöstä;
- esityksen sisältämistä määräajoista ja menettelyistä;
- valtioneuvoston toimivallasta päättää kuntajaon muuttamisesta;
- yhdistymisavustuksien ehdoista ja määrästä;
- sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaamisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta koskevien linjausten mukaisesti.

Pukkilan valtuusto on kokouksessaan 11.2.2013 päättänyt yksimielisesti antaa kuntarakennelakiluonnoksesta seuraavan lausunnon:

Lakiluonnoksesta yleisesti

Pukkilan kunnan näkemyksen mukaan hallitusohjelman linjauksista lähtevä ehdotus kuntarakennelaksi perustuu puutteelliseen arvioon Suomen kuntakentästä. Suomen kunnat ja alueet ovat niin erilaisia, ettei niihin voi soveltaa kaavamaisia käsityksiä, jotka ovat lakiehdotuksen pohjana. Lakiehdotuksen keskeisiä lähtökohtia on muutettava.

Eryteisesti väestön ikääntyminen ja julkisen talouden kehitysnäkymät edellyttävät julkisen palvelujärjestelmän kehittämistä valtakunnallisesti. Suurimmat haasteet liittyvät sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseen taloudellisesti kestäväällä tavalla. Haaste on myös kuntien jatkuvasti lisääntyneet tehtävät ja tehtävien ja rahoituksen välinen epätasapaino. **Näitä merkittäviä haasteita ei ratkaista kuntarakenteita uudistamalla, vaan palvelurakenteita kehittämällä hyvässä yhteistyössä valtion ja kuntien kesken.**

Kuntarakenteen muuttaminen maksaa paljon. Fuusiokustannukset ovat suuret. Kuntaliitoskokemukset ovat osoittaneet, että yhdistymisestä voi aiheutua pelkästään henkilöstömenoihin jopa yli 10 prosentin korotus. Yhtenä syynä tähän on palkkojen harmonisointi. Kunnissa joudutaan myös toteuttamaan mittavat tietotekniikkainvestoinnit. Lisäksi syntyy paljon muita merkittäviä kustannuksia.

"Yhtä oikeaa kokoa kunnalle ei ole. Kuntauudistus ei useinkaan tuo lyhyellä aikavälillä näkyviä säästöjä. Kuntien eriytyminen jatkuu ja korostuu. Nämä ovat vuoden 2012 lopussa päättyvän kunta- ja palvelurakennemuudistuksen eli Paras-hankkeen evästyksen seuraavalle

kuntauudistukselle." (Lainaus Suomen Kuntaliiton tiedotteesta 13.12.2012). Paras-hankkeen vaikutuksia ja hankkeen aikana tapahtuneita muutoksia kunnissa on selvitetty viisivuotisessa mittavassa arviointitutkimusohjelmassa (ARTTU), jonka tuloksista lainauksessa on kyse.

Pukkilan kunta muistuttaa, että tilastojen mukaan sadan pienimmän kunnan osuus kuntien menoista on vain noin 3 %. Pienet kunnat tuottavat palvelut tehokkaasti ja edullisesti.

Kuntarakenneuudistuksen tulee perustua vapaaehtoisuuteen ja kuntien sekä valtion yhteistyöhön, ei valtiovallan saneluun. Sen keskeisenä lähtökohtana on oltava palvelujen järjestäminen eikä kuntarajojen rakentaminen. Toisena johtavana periaatteena on oltava kuntien välisen yhteistyön hyväksyminen tasavertaisena mahdollisuutena palvelujen järjestämisessä.

Lakiehdotuksen elinvoimaisen kunnan kriteereistä Pukkilan kunta toteaa seuraavaa:

Näkemyks kunnan oikeasta koosta ei perustu tosiasioihin, tutkimuksiin eikä kokemuksiin. Pienikin kunta pystyy vastaamaan kuntalaistensa palvelutarpeista itse tai yhteistyössä muiden kuntien kanssa. Pukkilan kunta on elinvoimainen. Se tekee jo nyt erittäin paljon yhteistyötä lähialueen kuntien kanssa. Pukkila pystyy omaan kehittämistyöhön, ja sen asukkailla on vahva identiteetti.

Työpaikkaomavaraisuus ja työssäkäyntialuekriteeri eivät ole oleellisia perusteita. Työmatkat eivät lyhene kuntarajoja siirtämällä. Pukkilan kunnan työssäkäyntialue on laaja.

Lainsäädäntöön ei pidä hyväksyä elinvoimaisen kunnan kriteeriksi "alle yksivuotiaiden ikäluokan koko on vähintään noin 50". Jos näin tehdään ja tätä perustellaan "perusopetuksen laadukkaalla ja yhdenvertaisella järjestämisellä", annetaan pienille kouluille kuolinisku. Pienet koulut ovat hyviä oppimis- ja kasvu ympäristöjä ja ne ovat sekä lasten että vanhempien suosiossa.

Pukkilan kunta huomauttaa, että kunnan liittäminen lakiehdotuksen linjaamalla tavalla suurempaan kokonaisuuteen heikentää demokratiaa ratkaisevalla tavalla. Pukkilan kunnan sananvalta on kuntayhteistyössäkin suurempi kuin se olisi osana suurta "vahvaa peruskuntaa". Pienenkään itsenäisen kunnan omaa päätöksentekoa ei voi korvata minkäänlainen kevennetty lausuntodemokratia.

Kuntauudistuskeskustelussa on myös jäänyt liian vähälle huomiolle kunnan merkitys paikallisen identiteetin ja yhteisöllisyyden luojana. Tämä korostuu erityisesti pienissä kunnissa, joissa kunnan pienelläkin tuella saadaan merkittäviä tuloksia aikaan yhteisen viihtyvyyden ja elämänlaadun lisäämisessä. Aktiiviset kuntalaiset kokevat tekevänsä arvokasta työtä oman kotikuntansa ja kanssaihmistensä hyväksi. Yhteisöllisyys ja mahdollisuus vaikuttaa omiin asioihin lisää alueen elinvoimaa ja edesauttaa kuntalaisten hyvinvointia. Suuriin kuntayksiköihin mentäessä ja kunnan hallinnon etäännyessä on suuri vaara, että ihmiset eivät enää motivoitu samalla tavoin oman kotikylänsä kehittämiseen. Oma kunta on ihmisille tärkeä. Ihmisten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen koostuu monista asioista, ei pelkästään nyt kuntauudistuksessa korostetusti esillä olevista euroista ja rakenteista.

Esityksen sisältämistä määräajoista ja menettelyistä

Ottaen huomioon, että lakiehdotus on vasta lausunnolla eikä sitä ole hyväksytty, ehdotukseen sisällytetyt monet määräajat ovat aivan liian tiukkoja. Vaikka kaikki sadat lausunnonantajat ehtisivätkin antaa lausuntonsa, niiden analysoinnille ei voi jäädä suunnitellussa aikataulussa riittävästi aikaa. Tämä on omiaan heikentämään luottamusta asialliseen hallintomenettelyyn ja siten hallituksen aikeisiin.

Valtioneuvoston toimivallasta päättää kuntajaon muuttamisesta

Pukkilan kunnan mielestä valtioneuvostolle riittää nykyisen kuntajakolain mukainen toimivalta kuntajaon muuttamisessa.

Selvitysvelvollisuudesta, selvityisperusteista (ml. poikkeusperusteista) ja selvitysvelvollisuuden sisällöstä

Lakiehdotuksen perusteluissa todetaan, että "selvityksen tavoitteena olisi saada aikaan esitys kuntien yhdistymisestä ja siihen liittyvä yhdistymissopimus". Pukkilan kunnan mielestä selvitysvelvollisuus, jonka lopputulos on määrätty jo etukäteen, on vastoin kunnallista itsehallintoa. Suomessa kunnallisella itsehallinnolla on perustuslain suoja. Tätä pitää kunnioittaa.

Yhdistymiselvityksiin ei pidä pakottaa lainsäädännöllä. Selvitysten tulee olla vapaaehtoisia ja perustua kuntien omaan tahtoon.

Yhdistymisavustuksien ehdoista ja määrästä

Pukkilan kunta huomauttaa, että ehdotus, jonka mukaan yhdistymisavustuksia voi käyttää vain kuntien yhdistymisestä aiheutuviin kustannuksiin, merkitsee sitä, että kuntauudistuksen tunnustetaan aiheuttavan lisäkustannuksia eikä säästöjä, vaikka kuntauudistusta on perusteltu erityisesti säästöillä. Varsinkaan nyt taloudellisesti tiukkana aikana ei pidä lisätä kuntien eikä valtion menoja.

Mikäli lakiehdotusta ja kuntauudistushanketta viedään kuitenkin eteenpäin, yhdistymisavustukset on maksettava toteutuneiden yhdistymiskustannusten mukaan. Pukkilan kunnan mielestä yhdistymisavustukset eivät ole todellisia, jos samanaikaisesti vähennetään avustusten verran kuntien valtionosuuksia. Tällöin kunnat joutuvat kustantamaan yhdistymisavustuksensa itse.

Pukkilan kunta toteaa, että esitetyt avustuskäärät ovat aivan liian pieniä. Yhdistymisavustusten maksaminen suunnitellulla tavalla ei myöskään kannusta liitoksiin. Yhdistymisavustuksia pitää korvamerkitä ja suunnata niin, että liitosten kaikki osapuolet pääsevät niistä aidolla tavalla osallisiksi.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaamisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta koskevien linjausten mukaisesti

Pukkilan kunta toteaa, että lausuntopyynnössä mainitut linjaukset ovat niin yleisiä tai keskeneräisiä, ettei niistä voi antaa lausuntoa.

Pukkilan kunnan sosiaali- ja terveystalot on järjestetty vuodesta 2007 alkaen alueellisena yhteistyönä. Palvelut tuottaa Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveysyhtymä alueen yli 200 000 asukkaalle. Viisi vuotta jatkunut kehittämistyö jatkuu edelleen. Olisi lyhytnäköistä todeta nyt, että tämä PARAS-hankkeen mukainen kuntayhteistyö palvelujen järjestämisessä onkin ollut arviointivirhe ja että ns. vahvat peruskunnat tuottavat palvelut "paremmin".

PUKKILAN KUNTA

Juha Myyryläinen
kunnanjohtaja

Mirja Riihiluoma
palvelujohtaja